

ARKITEKTUR OG UDTRYK

Klaus Ahlmann

Vi befinder os vel i byer, hvor vi kan finde vej, fordi form og fixpunkter signalerer. Vi kan også fascineres af labyrinten som udsletter forskelligheder og orienteringsmuligheder, men vi møder den helst i barokhaven eller indenfor turismens tivoli, og vi vender altid tilbage til den talende by, stimulerede af den ufarlige leg, at fare vild og tabe sig selv.

Arkitekturen udtrykker sig, den giver besked om sit væsen og sine muligheder. Når vi siger at et hus er smukt, er det når det i sit udsagn bekræfter vores forestilling om det gode liv. En forestilling der naturligvis ikke er mere troværdig end at den anfægtes af al mulig dannethed og god smag.

Når vi søger en beskyttelse mod klima eller fjender, vælger vi den skærmene skærm ud fra det signal den udsender om graden af den beskyttelse den yder. Vores valg er æstetisk – truffet ud fra den mere eller mindre komplekse erfaring vi har akkumuleret.

Den tidligere Privatbank, som havde Palle Suenson som arkitekt, manifesterede sig med facader af rustfrit stål med exponerede nittede samlinger og rundede hjørner der forlenede den aldrig viste tyndhed med den maximale soliditet. Døgnboxens stål-indkast forsvandt direkte i betonen til bankens sikre kældre.

Alt solidt, blankt og kostbart, med referencer til alt det i tiden der repræsenterede det progressive, sikre og indtægtsgivende – nitterne i det internationale brobyggeri, industrien suppleret med det lækre håndværk og basalt det rustfri ståls varighed, helt befriet for nedbrydning og enhver hentydning til menneskelig forkrænkelighed. Når vi, forfulgt af røvere og truende misvækst, skulle bringe vores høst i sikkerhed måtte vi uundgåeligt søge tilflugt bag Privatbankens kostbare skærme. Men værdiforestillinger skifter. Privatbanken skifter ikke alene navn, men også sin rustfri facade. Når socialt boligbyggeri får rustfrit stål i køkkenet, og kostbare privatfinansierede huse er gået over til det hvide porcelæns biedermeier soliditet, må kursen lægges om.

Ofte tager det lang tid at ændre en værdiforestilling og det tilhørende signal. Man har endnu ikke vænnet sig til det rustne corten stål (corotion ten) uanset materialets kvaliteter, som holdbarhed, formbarhed o.s.v., vil det ikke signalere som det irrede kobber. Dertil er vi prægede for stærkt på rustvogne og det som rust og møl fortærer.

Søjlerne i fronten af C.F. Hansens Domhus på Gammel Torv fra 1805 er en fortælling om det bærende. Ikke litterært belastede karyatider, men statiske troværdige søjler, kort sagt – jydsk lov. Foran Tre x Nielsens retsbygning i Holstebro fra 1991 er søjlerne gendigtede, men med et tværsnit som en flyvemaskinens propel, og bevidst og tilsyneladende, ikke reelt bærende andet end symbolværdien, fungerende som en påført tekst frigjort af funktionelle og konstruktive forpligtelser.

Hvis vi tolker en af barokkens roller i mod-reformationen, som et forsøg på at gøre bygninger mangetydige og bruge centralperspektiven som tidens virtual reality, kan man spørge sig selv om vi også idag har pædagogiske jesuitter messende: Tro ikke hverken på det vatikanske eller det arkitektoniske bureaukrati, det turde være løgn alt sammen – kun et er fornødent.

Det smålandske hus med sine komplicerede ildsteder omkring skorstenen i midten af huset, er torperens rydning i skoven rumliggjort af blålets lys – al nordisk trygheds begyndelse. Langt efter skovens rydning søger vi tryghedens ildsted i midten. Eller en midtsøgende ren arkitektonisk tekst. Hvis vi da ikke frasiger os vores søgen efter overlevelsen ved blålet.

Vores behov for udtryk er umættelige. I alle grader af kompleksitet og på alle trin i Maslows pyramide. Fra tingen i sig selv til billeder af tingene i komplekse kompositioner. Samtidig er vores værdiforestillinger så hurtigt i ændring, at det kan være svært at bruge det arkitektoniske udtryk som handlegrundlag, udsat som vi er for kommercielle og akademiske floder af udsagn, der i større eller mindre grad tendere mod at fortrænge individers og samfunds i nærhed dannede empiri. Det er svært at leve uden dialogen med brugbare signaler.

Vi er selv signaler, vi er agenter i arkitekturen, vi bygger den, vi bevæger os i forhold til huse, gader og skilte, opbygger og nedbryder hele tiden rummet med vores kroppers skulpturer.

Vi kan ikke tro på uforanderlige værdier, vi må leve med at nye udtryk flyger forbi os, sprog som er stadig nye. Konservatismens ly ligger lige for. Men Nausika står fast som den evige forelskelse og Penelopes rodfæstede seng huskes endnu. Nu hvor alting går så stærkt, hvor ikon bliver til simulacrum og kun Nausika er holdpunkt, tror jeg, at vi må udmærke erkendelsen af de uendeligt mange lag, af den absolutte mangel på den absolutte sandhed som grundlag for vores livsfølelse og lade troskaben over for Nausika være vores etik og grundlaget for vores åbenhed overfor en skyldfri afdækning af nye lag.